

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчально роботи

 Олексій ЖИЛЬЦОВ

«___» _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Українські студії: історичні студії»

для студентів

спеціальності: 0722 Фінанси, банківська справа та страхування

рівня вищої освіти: першого (бакалаврського)

освітньої програми: 072.00.01 Фінанси і кредит

Київ-2022

Розробник:

Колектив авторів: к.і.н., доц. Бонь О.І., к.і.н., доц. Будзар М.М., к.і.н., доц. Іванюк О.Л., к.і.н., доц. Тарасенко О.О.

Координатор авторського колективу: д.ф.н., проф. Огнев'юк В.О.

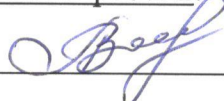
Рецензент: д.і.н., проф. Гирич І.Б.

Викладач:

Ковальов Євген Аркадійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України.

Протокол від 5 жовтня 2022 р. № 2.

Завідувач кафедри Гедьо А.В.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 072.00.01 Фінанси і кредит
_____20__р.

Гарант освітньої програми _____ Сосновська О.О.

Робочу програму перевірено

_____20__р.

Заступник декана Завадський В.М.

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« ____ » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Українські студії: історичні студії»

для студентів

спеціальності: 0722 Фінанси, банківська справа та страхування

рівня вищої освіти: першого (бакалаврського)

освітньої програми: 072.00.01 Фінанси і кредит

Розробник:

Колектив авторів: к.і.н., доц. Бонь О. І., к.і.н., доц. Будзар М. М., к.і.н., доц. Іванюк О. Л., к.і.н., доц. Тарасенко О. О.

Координатор авторського колективу: д.ф.н., проф. Огнев'юк В. О.

Рецензент: д.і.н., проф. Гирич І. Б.

Викладач:

Ковальов Євген Аркадійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України.

Протокол від 5 жовтня 2022 р. № 2.

Завідувач кафедри _____ Гедьо А.В.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 072.00.01 Фінанси і кредит
_____20__р.

Гарант освітньої програми _____ Сосновська О. О.

Робочу програму перевірено

_____20__р.

Заступник декана _____ Завадський В.М.

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____.

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>	<i>Характеристика дисципліни за формами навчання</i>	
	<i>денна</i>	<i>заочна</i>
<i>«Українські студії: історичні студії»</i>		
<i>Вид дисципліни</i>	<i>обов'язкова</i>	-
<i>Мова викладання, навчання, оцінювання</i>	<i>українська</i>	-
<i>Загальний обсяг кредитів / годин</i>	<i>4 / 120</i>	-
<i>Курс</i>	<i>1</i>	-
<i>Семестр</i>	<i>1</i>	-
<i>Кількість змістових модулів з розподілом:</i>	<i>3</i>	-
<i>Обсяг кредитів</i>	<i>4</i>	-
<i>Обсяг годин, у тому числі:</i>	<i>120</i>	-
<i>Аудиторні</i>	<i>42</i>	-
<i>Модульний контроль</i>	<i>6</i>	-
<i>Семестровий контроль</i>	<i>15</i>	-
<i>Самостійна робота</i>	<i>57</i>	-
<i>Форма семестрового контролю</i>	<i>екзамен</i>	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Українські студії: історичні студії» покликаний актуалізувати і узагальнити знання студентів першого курсу з історії України, сформувавши у молодих людей розуміння національного державотворчого процесу як неперервного явища. Він побудований на цивілізаційному підході до вивчення історії. Матеріал викладений з поєднанням хронологічного і проблемно-тематичного принципів.

Курс визначальною парадигмою має розвиток цивілізації на території України на її поліваріантному підході. Також враховує внесок багатьох спільнот в розвиток цивілізації на теренах України.

Також стрижневою темою курсу є боротьба українського народу за свою свободу, суб'єктність в історії і культурі Європейської цивілізації, боротьба з російською імперською агресією протягом століть.

Навчальна дисципліна «Українські студії: історичні студії» спрямована на набуття студентами *загальних компетентностей (ЗК) і фахових компетентностей спеціальності (ФК):*

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій, груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові, цінності і досягнення суспільства та основи розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ФК 9. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

3. Результати навчання за дисципліною:

ПР 13. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР 23. Визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

4. Структура навчальної програми

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна робота
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1.							
УКРАЇНА У СВІТОВОМУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ: ДАВНІ ЧАСИ							
Тема 1. Цивілізаційний вимір України	10	2					8
Тема 2. Давня історія України як підґрунтя її сьогодення	12	2	2				8
Модульний контроль	2						
	24	4	2				16
Змістовий модуль 2.							
УКРАЇНА У СВІТОВОМУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ: СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ І РАННЬОМОДЕРНИЙ ЧАС							
Тема 3. Середньовічна спадщина Руси-України (Київської Руси) у світовому історичному контексті	10	2	2				6
Тема 4. Русь-Україна від Середньовіччя до Ренесансу (XIII–XVI ст.)	10	2	2				6
Тема 5. Українське національне державотворення у XVII–XVIII ст.	8	2	2				4
Модульний контроль	2						
	30	6	6				16
Змістовий модуль 3.							
ПРОЦЕСИ МОДЕРНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ НОВОГО Й НОВІТНЬОГО ЧАСУ							
Тема 6. «Відкриття національної спадщини» у процесі українського націєтворення: кінець XVIII – сер. XIX ст.	9	2	2				5
Тема 7. На шляху до національного самоусвідомлення: друга половина XIX – початок XX ст.	9	2	2				5

Тема 8. Україна у горнилі війн, революцій в першій третині ХХ ст.	9	2	2				5
Тема 9. Українська нація та її боротьба за своє існування в умовах тоталітаризму (1930–1940 рр.)	9	2	2				5
Тема 10. Україна від тоталітаризму до розкладу системи: 1950–1980 рр.	6	2	2				2
Тема 11. Україна 1990–2020 рр.: у цивілізаційному геополітичному розломі	7	2	2				3
Модульний контроль	2						
	51	12	12				25
Семестровий контроль	15						
Усього	120	22	20				57

5. Програма навчальної дисципліни

Лекція 1.

Цивілізаційний вимір України

1. Поняття «історія», «цивілізація», «культура», «історична спадщина», «ідентичність», «ментальність».
2. Зародження і становлення української цивілізації.
3. Україна у історичних, культурно-цивілізаційних процесах Європи і світу.
4. Військово-політичне протистояння з російською федерацією: цивілізаційний злам.

Основні поняття теми: історія, цивілізація, культура, історична спадщина, ідентичність, ментальність, цивілізаційний вимір, цивілізаційний злам.

Лекція 2.

Давня історія України як підгрунття її сьогодення

1. Духовний і матеріальний світ Трипільської цивілізації.
2. Цивілізаційний спадок давніх кіммерійців, скіфів та сарматів в Україні.
3. Внесок античної цивілізації Північного Причорномор'я в суспільно-політичний та культурний розвиток України.
4. Становлення слов'ян на теренах давньої України. Язичництво як світогляд і релігійна система.

Основні поняття теми: Трипільська культура, землеробська цивілізація, цивілізаційний спадок, кочова цивілізація, антична цивілізація, західна цивілізація, етногенез слов'ян, язичництво.

Семинар 1.

Давня історія України як підгрунття її сьогодення

1. Проблеми цивілізаційної визначеності сучасної України.
2. Вплив Трипільської культури на формування цивілізації в Україні.
3. Кіммерійці, скіфи та сармати в українській історії, культурі та ментальності.
4. Грецькі міста-поліси на території України як вияв західної цивілізації.
5. Давні слов'яни у писемних, археологічних та фольклорно-етнографічних джерелах.

Практичне завдання:

1. Дослідіть одне з писемних джерел про язичництво в Україні.
2. Відвідини Музею історичних коштовностей (Скарбниці Національного музею історії України): Світ мистецтва кіммерійців, скіфів, сарматів (зараз – віртуальна екскурсія).

Література до теми:

1. Бонь О.І., Іванюк О.Л. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ: Вища школа, 2015.
2. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ: Наш час, 2007. 296 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Videiko_Mykhailo/Shliakhamy_trypilskohoho_svitu/
3. Відейко М.Ю. Нарис п'ятий. Витоки державності в історико-географічному ареалі України в прадавню добу. В: Українська державність: історико-правничі нариси. Нарис п'ятий / за заг. ред. В. А. Смолій. Київ: Юридичне видавництво «Право України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса, 2021. С. 118-145.
4. Дейвіс, Норман. Європа. Історія. / Пер. з аєгл. П. Таращук, О. Коваленко. Л., «Основи», 2014, 1464 с.: іл.
5. Залізник Л. Україна в колі світових цивілізацій. К., 2006.
6. Історія української культури : у 5 т. / Б. Є. Патон (голов. ред.); НАН України. К.: Наукова думка, 2001. Т.1: Історія культури давнього населення України. 2001.1135с.
7. Калакура Я.С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я.С. Калакура, О.О. Рафальський, М.Ф. Юрій. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496с.
8. Крижицький С.А., Зубар В.М. Античні держави Північного Причорномор'я. В: Україна: хронологія розвитку. Від первісності до пізньої античності. Київ, 2007.
9. Магочій П.-Р. Україна : історія її земель і народів. Ужгород, 2012.
10. Попович М. В. Нарис історії культури України. К. : АртЕк, 2001. 728 с. : іл.
11. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. 2 вид. К., 2000. 358 с.
12. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. К., 2016. 512 с.
13. Wilson Andrew. The Ukrainians. Unexpected Nation. Yale Nota Bene: Yale University Press, 2002.

Лекція 3.

Середньовічна спадщина Русі-України (Київської Русі) у світовому історичному контексті

1. Державотворчі процеси на теренах Русі-України у контексті історії Середньовічної Європи.
2. Християнізація Русі та її значення у формуванні цивілізаційної ідентичності українців.
3. Україна у цивілізаційному просторі Європи. Русь-Україна і Візантія.
4. Проблема «київської спадщини»: історичний контекст і сучасність.

Основні поняття теми: державотворення, Русь-Україна, Київська держава, християнізація, цивілізаційна ідентичність, Візантійська цивілізація, ойкумена,

спадщина, середньовічна спадщина, історична пам'ять, Руське королівство, українська ментальність, український національний характер.

Семінар 2. **Середньовічна спадщина Русі-України (Київської Русі) у** **світовому історичному контексті**

1. Русь-Україна та Руське королівство в історії та історичній пам'яті українців.
2. Християнізація Русі як цивілізаційний вибір.
3. Культурні впливи в Русі-Україні у період розвиненого Середньовіччя.
4. Розквіт духовності: “талановиті учні видатних вчителів”.
5. Формування української ментальності. «Національний характер».

Практичне завдання:

1. Дослідіть «Житіє Феодосія Печерського» як оригінальний зразок літератури: зміст та ідеї.
2. Охарактеризуйте один із храмів Русі-України.

Відвідання Історико-культурного заповідника “Софія Київська” чи Національного музею історії України (зараз – віртуальна екскурсія).

Література до теми:

1. Дейвіс, Норман. Європа. Історія. / Пер. З англ. П. Таращук, О. Коваленко. Л., «Основи», 2014, 1464 с.: іл.
2. Ярослав Мудрий та його доба: тисячолітній досвід українського державотворення / редкол.: Огнев'юк В. О., Александрова О. С., Андреев В. М., Додонов Р. О. Київ, 2019.
3. Історія української культури : у 5 т. / Б. Є. Патон (голов. ред.) ; НАН України. К.: Наукова думка, 2001. Т. 1: Історія культури давнього населення України. 2001. 1135 с.
4. Літопис руський. Переклад з давньоруської, передмова Л. Є. Махновця. Київ: Дніпро, 1989.
5. Калакура Я.С. Українська культура: цивілізаційний вимір /Я.С. Калакура, О.О. Рафальський, М.Ф. Юрій. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 496с.
6. Попович М. В. Нарис історії культури України. К.: АртЕк, 2001. 728 с. : іл.
7. Магочій П.-Р. Україна: історія її земель і народів / П.-Р. Магочій. Ужгород, 2012.
8. Попович М. В. Нарис історії культури України. К. : АртЕк, 2001. 728 с. : іл.
9. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. К., 2016. 512 с.
10. Українське мистецтво: навчальний посібник: у 3-х частинах / Д. П. Кривавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. Ч. 1 Львів : Світ, 2003. 256 с.
11. Andrew Wilson. The Ukrainians. Unexpected Nation. Yale Nota Bene: Yale University Press, 2002.

Лекція 4.

Русь-Україна від Середньовіччя до Ренесансу (XIII – XVI ст.)

1. Монгольська навала: Україна в зіткненні європейської цивілізації із кочовою цивілізацією.
2. Боротьба за спадщину Русі-України. Україна в державних проєктах Польської корони та Великого князівства Литовського: XIV – середина XVI ст.
3. Пізньосередньовічна Русь-Україна між латинським Заходом і православним Сходом. Агресивне розширення Московського князівства.
4. Люблінська й Берестейська унії: оцінки та інтерпретації.

Основні поняття теми: монгольська навала, європейська цивілізація, кочова цивілізація, спадщина Русі-України, Велике князівство Литовське, латинський Захід, православний Схід, Люблінська та Берестейська унії, Середньовіччя, Ренесанс, магдебургське самоврядування.

Семинар 3.

Русь-Україна від Середньовіччя до Ренесансу (XIII – XVI ст.)

1. Спроби зберегти свою особливість в умовах політичної домінації Польського королівства.
2. Український вимір литовсько-польської спадщини.
3. Інтелектуали українського походження в культурному ландшафті Європи і України: самоідентифікація, навчання, творчий доробок. Острозька академія, братські школи, єзуїтські колегіуми.
4. Український Ренесанс: пошук тяглості в ідеології та культурі.

Відвідання Музею книги і друкарства: Світ української книги.

Практичні завдання:

1. Аналіз змісту «Листа до Коммендоні» С. Оріховського.
2. Дослідіть діяльність Юрія Дрогобича (Котермака).

Джерело:

Оріховський С. «Лист до Яна Франциска Коммендоні про себе самого». 1564 р.
<http://litopys.org.ua/human/hum13.htm>.

Література до теми:

1. Дейвіс, Норман. Європа. Історія. / Пер. З англ. П. Тарашук, О. Коваленко. Л., «Основи», 2014, 1464 с.: іл.
2. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір /Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.

3. Магочій П.-Р. Україна : історія її земель і народів. Ужгород, 2012.
4. Попович М. В. Нарис історії культури України. К. : АртЕк, 2001. 728 с. : іл.
5. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Клочко. Харків, 2016. 496 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Plokhii_Serhii/Brama_Yevropy_Istoriia_Ukrainy_vid_skiiskykh_voien_do_nezalezhnosti/
6. Українське мистецтво: навчальний посібник: у 3-х частинах / Д. П. Кржавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. Ч. 2. Львів: Світ, 2004. 268 с.
7. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII століття. Київ: Генеза, 1997. 380 с. <http://history.franko.lviv.ua/>
8. *Franklin, Simon and Shepard, Jonathon*, The Emergence of Rus, 750-1200. (Longman History of Russia, general editor Harold Shukman.) Longman, London, 2006. 472 p.
9. *Andrew Wilson*. The Ukrainians. Unexpected Nation. Yale Nota Bene: Yale University Press, 2002.

Лекція 5.

Українське національне державотворення у XVII–XVIII ст.

1. Українська козацька держава: етапи становлення. Історична пам'ять про козацьку Україну.
2. Протиборство Заходу і Московії: українсько-російські відносини у добу Гетьманщини.
3. Кримське ханство: шлях від ворога до союзника.
4. Експансія Російської імперії проти Речі Посполитої та ліквідація української автономії.
5. Київ як історико-культурний осередок.
6. Релігійний діалог і соціокультурний розкол України.

Основні поняття теми: українське національне державотворення, українське козацтво, Українська козацька держава, Московія, Кримське ханство, експансія, українська автономія, релігійний діалог, соціокультурний розкол.

Семінар 4.

Українське національне державотворення у XVII–XVIII ст.

1. Українська козацька держава: оцінки та історичне значення.
2. Протиборство Заходу і Московії: українсько-російські відносини у добу Гетьманщини.
3. Доля української державності часів «присмерку Гетьманщини».
4. Гетьманські столиці. Київ як центр освіти, науки, мистецтва.
5. Місце України в європейській бароковій культурі.

Практичні завдання:

1. Дослідіть один із козацьких літописів на вибір.
2. Відвідини Національного заповідника “Києво-Печерська лавра”: Доба Мазепинського бароко. Чи відвідання Музею гетьманства.

Література до теми:

1. Дейвіс, Норман. Європа. Історія. / Пер. з англ. П. Тарашук, О. Коваленко. Л., «Основи», 2014, 1464 с.: іл.
2. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Л.: Портал, 2022.
3. Історія української культури: у 5 т. / Б. Є. Патон (голов. ред.); НАН України. К.: Наукова думка, 2001. Т. 3: Українська культура другої половини XVII – XVIII століть. 2003. 845 с.
4. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. К.: ППІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
5. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Клочко. Харків, 2016. 496 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Plokhii_Serhii/Brama_Yevropy_Istoriia_Ukrainy_vid_skiiskykh_voien_do_nezalezhnosti/
6. Вульф Л, Каппелер А., Леп’явко С, Кравченко В. «Поверх кордону»: концепція прикордоння як об’єкт дослідження. *Україна модерна*. 2011. №18: Пограниччя. Окраїни. Периферії
7. Плохій, Сергій. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій / Авториз. пер. з англ. Миколи Климчука. К.: Laurus, 2013. 440 с.: 40 іл.
8. Попович М. В. Нарис історії культури України. К.: АртЕк, 2001. 728 с.: іл.
9. Щербак В. Українське козацтво: формування соціального стану (друга половина XV – середина XVII ст.). К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2006. 296 с.
10. Щербак В. Історія Запорозької Січі / у співавт. К.: Арій, 2015. 240 с.
11. Andrew Wilson. The Ukrainians. Unexpected Nation. Yale Nota Bene: Yale University Press, 2002.

Лекція 6.

«Відкриття національної спадщини»

у процесі українського націєтворення: кінець XVIII – сер. XIX ст.

1. Втрата державності та особливості існування українських земель під імперським правлінням.
2. Процес формування модерної української нації: національний та європейський виміри. Етапи українського національно-визвольного руху.
3. Пошуки українського месіанізму. Кирило-Мефодіївське братство.

4. Громадівство, як український народницький міф. Ідеологія соборності.
5. Модернізація та її вплив на розвиток української культури. Політичний етап українського руху.

Основні поняття теми: національна спадщина, український національно-визвольний рух, модерна українська нація, модернізація, український месіанізм, громадівство, український народницький міф, соборність, ідеологія соборності, «козацький міф», «Переяславська легенда», «легенда Люблінської унії», європейський романтизм.

Семінар 5. «Відкриття національної спадщини» у процесі українського націєтворення: кінець XVIII – сер. XIX ст.

1. Формотворчі ідеї для постання української нації: український і європейський вимір.
2. Внесок українських інтелектуалів у формування історичної пам'яті українського народу (М. Максимович, М. Костомаров, П. Куліш).
3. Західноєвропейські впливи на національну еліту Галичини (І. Вагилевич, Я. Головацький, М. Устиянович).
4. Боротьба національних ідей на теренах України. Конструктивні і деструктивні міфи (козацький міф, Переяславська легенда, легенда Люблінської унії).
5. Спільності і відмінності національного відродження України і країн Центрально-Східної Європи в добу романтизму.

Відвідини Національного музею Тараса Шевченка: Світ українського генія.

Література до теми:

1. Богуцький Ю. П., Андрущенко В. П., Безвершук Ж. О., Новохатько Л. М. Українська культура в європейському контексті / за ред. Ю. П. Богуцького. Київ: Знання, 2007. 679 с. <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=2966>.
2. Гирич І. Формування модерної нації. Теорія і суспільні виклики (XIX – початок XX ст.). Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 109 с.
3. Гирич І. Українська історія: через ідентичність до держави. К.: Українські пропілеї, 2021. 270 с.
4. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Л.: Портал, 2022.
5. Дейвіс, Норман. Європа. Історія. / Пер. з аєгл. П. тарашук, О. Коваленко. Л., «Основи», 2014, 1464 с.: іл.
6. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
7. Магочій П.-Р. Україна: історія її земель і народів. Ужгород, 2012.

8. Плохій, Сергій. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій / Авториз. пер. з англ. Миколи Климчука. К.: Laurus, 2013. 440 с.: 40 іл.

9. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Клочко. Харків, 2016. 496 с.

https://chtyvo.org.ua/authors/Plokhii_Serhii/Brama_Yevropy_Istoriia_Ukrainy_vid_skifskykh_voien_do_nezalezhnosti/

Лекція 7.

На шляху до національного самоусвідомлення:

др. пол. ХІХ – поч. ХХ ст.

1. Модернізація др. пол. ХІХ ст. – початку ХХ ст. в Україні у реаліях двох імперських систем.
2. Народництво як українська інтелектуальна відповідь на державницькі ідеї польських і російських інтелектуалів (В. Антонович, М. Драгоманов, О. Кониський, О. Барвінський).
3. Націонал-демократичний табір у боротьбі за політичну і культурну окремішність (І. Франко, М. Грушевський, К. Левицький, С. Єфремов, Б. Грінченко, І. Липа).
4. Політичний етап українського руху. Між самостійництвом і автономізмом. (Ю. Бачинський, М. Міхновський, С. Петлюра, Л. Юркевич).
5. Український консерватизм як відповідь на поширення соціалістичних ідей (В. Липинський, С. Чикаленко)
6. Соціокультурні процеси в Україні 2ї половини ХІХ ст. – початку ХХ ст.: національний і європейський контексти.

Основні поняття теми: модернізація, народництво, українські інтелектуали, політична окремішність, культурна окремішність, самостійництво, автономізм, український консерватизм, національне самоусвідомлення, маргіналізація, акультурація, подвійна лояльність, ідеологія рашизму.

Семінар 6.

На шляху до національного самоусвідомлення:

др. пол. ХІХ – поч. ХХ ст.

1. Маргіналізація, акультурація та причини подвійної лояльності українського соціуму.
2. Російський царат й український національно-визвольний рух. Оформлення ідеології сучасного рашизму.
3. Мова як важіль імперського впливу на розгортання культурно-національного руху.

4. Українська культура в протидії імперській національній політиці.

Практичне завдання:

1. Аналіз «Записка в справі обмежень української мови» В. Антоновича.

Джерело:

В. Антонович «Записка в справі обмежень української мови».

<http://litopys.org.ua/anton/ant08.htm>

Література до теми:

1. Гирич І. Українські інтелектуали і політична окремішність (середина ХІХ – початок ХХ ст.) / Видання друге, виправлене і доповнене. К.: Українські пропілеї, 2020. 452 с.
2. Гирич І. Михайло Грушевський: конструктор української модерної нації. К.: Смолоскип, 2016. 840 с.
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Л.: Портал, 2022.
4. Дейвіс Н. Європа. Історія. / Пер. З англ. П. Таращук, О. Коваленко. Л., «Основи», 2014, 1464 с.: іл.
5. Єкельчик С. Українофіли. Світ українських патріотів другої половини ХІХ ст. К.: КІС, 2010. 272 с.
6. Історія української культури : у 5 т. / Б. Є. Патон (голов. ред.); НАН України. К.: Наукова думка, 2001. Т. 4, кн. 2: Історія української культури другої половини ХІХ століття. 2005. 1296 с.
7. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір /Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
8. Магочій П.-Р. Україна : історія її земель і народів. Ужгород, 2012.
9. Hamm M.F. Kiev. A Portrait, 1800–1917. Princeton: Princeton University Press, 2003. 304 p.
10. Meir N. Kiev, Jewish Metropolis: A History, 1859–1914 (The Modern Jewish Experience). Bloomington: Indiana University Press, 2010. 424 p.
https://chtyvo.org.ua/authors/Natan_M_Meir/Kiev_Jewish_Metropolis_A_History_1859-1914_anhl/

Лекція 8.

Україна у горнилі війн, революцій в першій третині ХХ ст.

1. Соціокультурні процеси в Україні на початку ХХ ст.: національний та європейський контекст.
2. Доля розділеної нації в умовах Першої світової війни. Українське питання в ідеології «руського міра».

3. Українська революція в контексті державотворення та україно-російського протистояння.
4. Українська політична еміграція в Європі (1920-1930-ті) - центр розвою національно-державної ідеології.
5. Українські землі у 1920 роках: уроки становлення Радянської імперії.

Основні поняття теми: Перша світова війна, ідеологія «русского міра». Українська революція, україно-російське протистояння, українська діаспора, економічна еміграція, політична еміграція, українська національно-державна ідеологія, Радянська імперія, «Червоний ренесанс».

Семинар 7.

Україна у горнилі війн, революцій в першій третині ХХ ст.

1. Соціокультурні процеси в Україні на початку ХХ ст.: національний та європейський контекст.
2. Українська революція й відродження української державності. Досвід однієї незасвоєної суспільної практики.
3. Війни України з більшовицькою росією (1917–1923 рр.).
4. Українізація та феномен «червоного ренесансу».
5. Західноукраїнські землі в умовах повоєнних реалій.

Практичне завдання:

1. Охарактеризуйте одного з діячів “розстріляного відродження”.

Література до теми:

1. Гай-Нижник П.П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917–1920 рр.). К.: “ЩеК”, 2010. 304 с.
2. Гирич І. В’ячеслав Липинський: хлібороб і жовнір (Співвідношення демократичного і консервативного в його історіософії).– К., 2019.– 310 с.
3. Горліс-Горський Ю.. “Ми ще повернемося!”: Спогади. Повість. Поезії. Документи. Листування. Бібліотека Історичного клубу “Холодний Яр”. Київ: Історичний клуб “Холодний Яр”; Вінниця: ДП “Державна картографічна фабрика”, 2012. 432 с.
4. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Л.: Портал, 2022.
5. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. 1918– 1920: Документи і матеріали: У 2 т. Київ, 2006.
6. Донцов Д.І. Рік 1918, Київ: Документально-художнє видання/ Упоряд.: К.Ю. Галушко. К.: Темпора, 2002. 208 с .:іл.
7. Другий зимовий похід, або Листопадовий рейд / Упорядник О. Веремійчик. К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2006. 248 с.

8. Зайцев О. Український інтегральний націоналізм (1920–1930-ті роки): Нариси інтелектуальної історії. К., 2013.
9. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. К.: ППІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
10. Конгрес Українських Націоналістів 1929 р.: Документи і матеріали / Упоряд. В. Муравський; НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника; Центр досліджень визвольного руху. Львів, 2006. 420 с.
11. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.): Колективна монографія/ Відп. ред. С. В. Кульчицький: В 2 ч. Ч 1. К.: Інститут історії України НАН України, 2009. 445 с.; Ч 2. К.: Інститут історії України НАН України, 2010. 382 с.
12. Попович М. В. Червоне століття. К.: АртЕк, 2005. 888 с.
13. Bilenky, Serhiy. Imperial Urbanism in the Borderlands. Kyiv, 1800–1905. Toronto: University of Toronto Press, 2017. 512 p.

Лекція 9.

Українська нація та її боротьба за своє існування в умовах тоталітаризму (1930–1940 рр.)

1. Радянське поневолення України як чергова спроба зміни цивілізаційної парадигми.
2. Голодомор-геноцид 1932–1933 р. та репресії - інструменти знищення української нації.
3. Друга світова війна. Україна між двома тоталітарними режимами: боротьба з нацизмом і більшовизмом. 1939–1945 рр.
4. Соціокультурне життя в Україні 1930 – 1940 рр. під більшовицьким ідеологічним тиском. «Розстріляне Відродження».

Основні поняття теми: тоталітарний режим, радянська модернізація, парадигма, цивілізаційна парадигма, цивілізаційна парадигма, голодомор, геноцид, репресії, нацизм, більшовизм, «Розстріляне Відродження», соціалістичний реалізм, рашизм.

Семинар 8.

Українська нація та її боротьба за своє існування в умовах тоталітаризму (1930–1940 рр.)

1. Радянська модернізація усіх сфер життя в Україні 1930-х рр.
2. Західноукраїнські землі між двома світовими війнами: змагання за збереження національної ідентичності.
3. Україна у Другій світовій війні. Спростування рашистської монополії на «Велику перемогу».

4. «Розстріляне відродження» і «соціалістичний реалізм» та їхній вплив на формування ідентичності українців.

Література до теми:

1. Богуцький Ю. П., Андрущенко В. П., Безвершук Ж. О., Новохатько Л. М. Українська культура в європейському контексті / за ред. Ю. П. Богуцького. Київ: Знання, 2007. 679 с. <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=2966>.
2. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Л.: Портал, 2022.
3. Веселова О. М., Марочко В. І. Голодомори на Україні 1921–1923, 1932–1933, 1946–1946 років: Злочини проти народу. К. – Нью-Йорк, 2000. 265 с.
4. Великий терор в Україні. “Куркульська операція” 1937–1938 рр.: у 2-х частинах / Упоряд. Сергій Кокін, Марк Юнге. К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2010.
5. Довженко О. П. Сторінки Щоденника (1941–1956). К.: Вид-во гуманіт. л-ри, 2004. 384 с.
6. Життя і діяльність Степана Бандери: документи й матеріали / Редактор і упорядник Микола Посівнич. Тернопіль: Астон, 2008. 448 с., іл.
7. Єкельчик С. Імперія пам'яті. Російсько-українські стосунки в радянській історичній уяві. Київ, 2008. 304 с.
8. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
9. Косик. В. Україна і Німеччина в Другій світовій війні. Париж; Нью-Йорк; Львів, 1993. 660 с.
10. Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2010. 590 с.
11. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Ключко. Харків, 2016. 496 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Plokhii/Serhii/Brama_Yevropy_Istoriia_Ukrainy_vid_s kifskykh_voien_do_nezalezhnosti/
12. Польща та Україна у тридцятих – сорокових роках ХХ століття. Невідомі документи з архівів спеціальних служб. Том 8. Великий Терор. Польська операція 1937–1938. Частина друга. Варшава – Київ, 2010. - 1983 с.
13. Роготченко О.О. Соціалістичний реалізм і тоталітаризм. К., 2007.
http://www.mari.kiev.ua/PDF/Rogotchenko_SOCREALISM.pdf
14. Українська повстанська армія. Історія нескорених. Львів, 2007. 352 с.

Лекція 10.

Україна від тоталітаризму до розкладу системи: 1950 – 1980 рр.

1. Зміни і трансформації в економічному та політичному середовищі України у 1950 – 1980 рр.
2. Український рух опору 1950 – 1980 рр.: напрями, сутність, діяльність.

3. Особливості розвитку української культури у 1950 – 1980 рр.
4. Лінгвоцидні практики радянської імперії в Україні за совєтської доби.

Основні поняття теми: український рух опору, відлига, застій, перебудова, шістдесятництво, дисидентський рух, лінгвоцид, офіціоз, андеграундна культура.

Семінар 9.

Україна від тоталітаризму до розкладу системи: 1950 – 1980 рр.

- 1.«Відлига», «застій» і «перебудова» – штучність термінів та історичний сенс процесів. «Фасад» і радянські реалії в Україні.
- 2.Постаті суперечливої доби.
- 3.Шістдесятництво і дисидентський рух в Україні та Росії: світоглядні відмінності.
- 4.Суперечливі явища в соціокультурному бутті 1970–1980 рр.: офіціоз і андеграунд.

Література до теми:

1. Бажан О.Г., Данилюк Ю.З. Опозиція в Україні (друга половина 50-х – 80-ті рр. ХХ ст.) / НАН України. Інститут історії України. К.: Рідний край, 2000.
2. Бондарчук П. М. Релігійна свідомість віруючих УРСР (1940–1980-і роки): повсякденні прояви, трансформації. К.: Інститут історії України НАН України, 2012. 322 с.
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Л.: Портал, 2022.
4. Дзюба І. М. Інтернаціоналізм чи русифікація? К.: Видавничий дім «КМ Academia», 1998. 276 с.
5. Касьянов Г. Незгодні: Українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х рр. К.: Либідь, 1995. 224 с.
6. Куромія Г. Свобода і терор у Донбасі: Українсько-російське прикрдоння, 1870–1990-і роки. К. Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2002. 510 с.
7. Обертас О. Український самвидав: літературна критика та публіцистика (1960-і - початок 1970-х років) / Передм. М. Коцюбинської; післям. О. Зінкевича. К.: Смолоскип, 2010. 300 с.
8. Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.). У 2-х книгах, 3-х частинах. Кн. 1, ч. 1-2 / Відп. ред. В.М. Даниленко. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. 351 с. (Серія «З історії повсякденного життя в Україні», т. II).
9. Політичні протести й інакодумство в Україні (1960-1990): Документи і матеріали / Упор. В. М. Даниленко. К. : Смолоскип, 2013. 736 с.
10. Соціальні трансформації в Україні: пізній сталінізм і хрущовська доба: Колективна монографія / Відп. ред. В.М. Даниленко; ред.-упоряд. Н.О. Лаас. Київ: Інститут історії України НАН України, 2015.698 с.

11. Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ – 80-ті роки ХХ ст.): Монографія: У 2 ч. / за ред. В. А. Смолія. К.: НАН України. Ін-т історії України, 2014. Ч. 1. 587 с.

12. Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ – 80-ті роки ХХ ст.): Монографія: У 2 ч. / за ред. В. А. Смолія. К.: НАН України. Ін-т історії України, 2014. Ч. 2. 650 с.

Лекція 11.
Україна 1990–2020 рр.:
у цивілізаційному
геополітичному розломі

1. Самоусвідомлення українців і України в кінці 1980 – на початку 1990 років. Народний Рух та його політична роль.
2. Українська діаспора як частина української нації.
3. Відновлення державності в Україні: здобутки та втрати трьох десятиліть.
4. Духовне життя України доби відновлення незалежності: «посттоталітарне», «пострадянське», «національне», «європейське».
5. Україна в російських проєктах «відновлення СРСР», розв’язання загарбницької війни проти України.

Основні поняття теми: цивілізаційний геополітичний розлом, формування української політичної нації, євроінтеграційний вибір, посттоталітарне, пострадянське, національне, європейське, рашизм.

Семінар 10.
Україна 1990–2020 рр.: у цивілізаційному геополітичному розломі

1. Державотворчі процеси в незалежній Україні: «перемоги» і «поразки».
2. Незавершені українські революції 1990-2014 рр. Консолідація української політичної нації довкола європейського вибору.
3. Рашизм, його витоки і сутність.
4. Російсько-українська війна 2014-202? рр.
5. Україна: проєкція майбутнього (написати есе).

Література до теми:

1. Гай-Нижник П. П. Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення / Павло Гай-Нижник. К.: «МП Леся», 2017. 332 с.
2. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Л.: Портал, 2022.
3. Касьянов Г. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії. К.: Наш час, 2008. 432 с.

4. Магочій П.-Р. Україна : історія її земель і народів. Ужгород, 2012.
5. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. К., 2016. 512 с.
6. Чорнобиль. Документи Оперативної групи ЦК КПУ (1986–1988) / Упоряд.: О. В. Бажан, О. Г. Бажан, Г. В. Боряк, С. І. Власенко. К.: Інститут історії України НАН України, Центральний державний архів громадських об'єднань України, 2017. 830 с.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	3	3	6	6
Відвідування семінарських занять	1	1	1	3	3	6	6
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	1	10	3	30	6	60
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-	-	-
Лабораторна робота	10	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	3	15	6	30
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом:			58		76		127
Максимальна кількість балів: 261							
Розрахунок коефіцієнта: $60:261=0,2$							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Самостійна робота студентів полягає в ознайомленні (за власним вибором) з закладами культури – музеями, театрами тощо. Звітом за самостійну роботу є написання твору-есе з аналізом музейної експозиції, театральної вистави, концерту тощо.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у формі написання студентом модульної контрольної роботи.

Орієнтовні питання модульного контролю:

1. Охарактеризуйте матеріальні й духовні надбання населення Трипільської археологічної культури.
2. Вкажіть визначальні риси античної греко-римської цивілізації у Північному Причорномор'ї та Приазов'ї.
3. Розкрийте культурно-цивілізаційне значення християнізації України-Русі.
4. Охарактеризуйте роль Галицько-Волинської держави в українській історії.
5. Вкажіть визначальні риси козацької державності XVII–XVIII ст.
6. Микола Гоголь і Тарас Шевченко: порівняльна характеристика на тлі соціокультурних процесів першої половини XIX ст.
7. Охарактеризуйте значення народницького національно-демократичного напрямку в громадському житті України др. пол. XIX ст.
8. Визначте здобутки Української революції 1917–1921 рр.
9. Охарактеризуйте роль Української Повстанської Армії у Другій світовій війні.
10. Визначте сутність і форми прояву «рашизму» та засоби його нейтралізації в сучасній Україні.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Формою семестрового контролю є письмовий екзамен, під час якого студенти повинні дати відповіді на питання, що відбивають зміст навчальної програми. При оцінюванні відповідей враховуються їх аргументованість, рівень обізнаності з фактичним матеріалом та його новітніми науковими концептуальними репрезентаціями.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю:

1. Матеріальний та духовний світ населення культурно-історичної спільноти Кукутені-Трипілля.
2. Східні слов'яни. Походження, розселення, суспільний устрій.
3. Передумови утворення східнослов'янської держави Київська Русь.
4. Київська Русь в роки князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого
5. Запровадження християнства на Русі, його вплив на духовний розвиток суспільства.
6. «Руська правда» - перший правовий документ Давньоруської держави
7. Галицько-Волинське князівство в кінці XII – першій половині XIV ст.
8. Основні етапи литовсько-польської доби в Україні

9. Становище українських земель у складі Великого князівства Литовського у XIV – першій половині XVI ст.
10. Становище українських земель у складі Польського королівства з XIV до першої половини XVI ст.
11. Люблінська унія, та її наслідки для України
12. Запорізька Січ, адміністративно-територіальний устрій, господарство, традиції, історична доля.
13. Українські землі у складі Речі Посполитої в другій половині XVI – першій половині XVII ст.
14. Берестейська церковна унія та її значення в історії України.
15. Козацькі постання 20-х рр. XVII ст. – причини, вимоги, наслідки.
16. Причини та перебіг подій Української національно-визвольної війни середини XVII ст.
17. Формування української державності впродовж національно-визвольної війни середини XVII ст.
18. Українсько-московський договір 1654 року - історико-юридична та історична оцінки.
19. Доба «Руїни» в українській історії.
20. Політика російського уряду стосовно автономії українських земель у XVIII ст.
21. Соціально-політичне становище правобережних і західноукраїнських земель у XVIII ст.
22. Українське національне відродження XIX ст.: сутність і періодизація.
23. Політичні рухи в Україні XIX ст.
24. Кирило-Мефодіївське товариство: ідеологія та провідні діячі.
25. Громадівський рух другої половини XIX ст.
26. Буржуазні реформи 60-х – 70-х рр. XIX ст. в Російській імперії та особливості їх проведення в Україні.
27. Громадсько-культурний рух у Західній Україні в першій половині XIX ст. «Руська Трійця».
28. Революція 1848 – 1849 рр. в Австрійській імперії та її вплив на розвиток українського національного руху.
29. Реформи в Російській імперії другої половині XIX ст. та їх наслідки для України.
30. Промисловий переворот та особливості становлення індустріального суспільства в українських землях (др. пол. XIX – пер. пол. XX ст.).
31. Українські політичні партії кінця XIX – початку XX ст.: ідеологічні засади та провідні діячі.
32. Політика Центральної Ради. Утворення Української Народної Республіки.
33. Брестський мир та його наслідки для України.
34. Українська держава гетьмана Павла Скоропадського.
35. Внутрішня і зовнішня політика Директорії УНР.
36. Західноукраїнська Народна Республіка та її роль в історії українського

державотворення.

37. Ризький мирний договір та його наслідки

38. Утворення УРСР та входження її до складу СРСР.

39. Політика «українізації» 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст.

40. Індустріалізація в Радянській Україні.

41. Колективізація сільського господарства в Україні та Голодомор 1932 – 1933 рр.

42. Утвердження тоталітарного режиму та масових репресій в Україні в 1920 – 1930-х роках.

43. Західноукраїнські землі у 20–30-х рр. ХХ ст.

44. Організація українських націоналістів (ОУН): утворення, ідеологія та діяльність.

45. Сучасна оцінка договору про ненапад між СРСР і Німеччиною та таємного протоколу до нього від 23 серпня 1939 р., і радянсько-німецького договору про дружбу і кордони від 28 вересня 1939 р.

46. Приєднання західноукраїнських земель до СРСР у 1939 – 1940 рр. і встановлення тоталітарного сталінського режиму в Західній Україні.

47. Нацистський окупаційний режим в Україні у 1941 – 1944 рр.

48. Рухи Опору в Україні під час Другої світової війни: радянський та національний.

49. Наслідки Другої світової війни для України.

50. Процес возз'єднання українських земель (1939, 1940, 1944 рр.).

51. Український національно-визвольний рух проти сталінського тоталітарного режиму (друга половина 40-х – початок 50-х рр. ХХ ст.).

52. Особливості та проблеми відбудови народного господарства України в післявоєнний період.

53. Опозиція радянському режиму в Україні у 50-х – 80-х рр. ХХ ст.: від «шістдесятників» до «дисидентів».

54. Наростання кризових явищ у суспільному та економічному житті Української РСР впродовж 60-х – пер. пол. 80-х рр. ХХ ст.

55. Процеси «перебудови» другої половини 1980-х р. в СРСР і УРСР та їхні наслідки.

56. Розпад Радянського Союзу та перетворення України на незалежну державу.

57. Проблеми формування постіндустріального суспільства в Україні на межі ХХ і ХХІ ст.

58. Особливості економічної політики, причини кризових явищ в суспільно-економічному житті України в 90-і роки ХХ ст. - поч. ХХІ ст.

59. Світове українство. Українська діаспора.

60. Політичні та соціальні рухи в Україні другої половини 2000-х – першої половини 2010-х рр. – від «Помаранчевої революції» до Революції гідності.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год. З них: лекції (22 год.), семінарські заняття (20 год.), самостійна робота (57 год.), модульний контроль (6 год.), семестровий контроль (15 год.).

Теми	Т.1.	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10	Т.11
Змістові модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3					
Лекції (теми, бали)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Семінарські заняття (теми, бали)		11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Поточний контроль (вид, бали)	МКР 1 (25 балів)		МКР 2 (25 балів)			МКР 3 (25 балів)					
Семестровий контроль	Екзамен (40 балів)										

8. Список рекомендованої літератури

А) Основна

- Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації. XIX–XX ст. К.: Генеза, 2000. 360 с. <http://history.franko.lviv.ua/>
- Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Л.: Портал, 2022.
- Дейвіс, Норман. Європа. Історія. / Пер. з англ. П. Тарашук, О. Коваленко. Л., «Основи», 2014, 1464 с.: іл.
- Касьянов Г. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії. К.: Наш час, 2008. 432 с.
- Магочій П.-Р. Україна : історія її земель і народів. Ужгород, 2012.
- Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. К., 2016. 512 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Plokhii_Serhii/Brama_Yevropy_Istoriia_Ukrainy_vid_skiiskykh_voien_do_nezalezhnosti/
- Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII століття. Київ: Генеза, 1997. 380 с. <http://history.franko.lviv.ua/>
- Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), hosted by the Canadian Institute of Ukrainian Studies. <http://www.encyclopediaofukraine.com/>

Б) Додаткова:

- Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох книгах) О.О. Рафальський (керівник авторського колективу), Я.С. Калакура, В.П. Коцур, М.Ф. Юрій (науковий редактор). Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020–2021. Книги 1–2.
- Бажан О.Г., Данилюк Ю.З. Опозиція в Україні (друга половина 50-х–80-і рр.). К., 2000.
- Брайчевський М.Ю. Походження Русі. К., 1968.
- Верига В. Визвольні змагання України. 1914 – 1923. Львів, 1998, в 2 тт.
- Голобуцький В. Запорозьке козацтво / В. Голобуцький. К., 1994.
- Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада / В.Ф. Верстюк. К., 1997.
- Володарі гетьманської булави. К., 1985.
- Гетьмани України: історичні портрети. К., 1991.
- Горобець В. «Волимо царя східного...»: Український Гетьманат та російська династія до і після Переяслава / В. Горобець. К., 2007.
- Горобець В.М. Люблінська унія та народження нової вітчизни. К., 2009.
- Гудзяк Б. Криза і реформа. Київська митрополія, Царгородський патріархат і генеза Берестейської унії. Львів, 2000.
- Гунчак Т. Україна: перша половина XX століття: нариси політичної історії. К., 1993.
- Гуржій О.І. Українська козацька держава у другій половині 17–18 ст.: кордони, населення, право. О. І. Гуржій. К., 1996.
- Залізник Л.Л. Нариси стародавньої історії України. К., 1994.
- Залізник Л. Україна в колі світових цивілізацій. К., 2006.

Калакура Я.С., Рафальський О.О., Юрій М.Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.

Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–1980-х рр. К., 1995.

Кінан Е. Російські історичні міфи. К.: Критика, 2001.

Когут З. Російський централізм і українська автономія. Ліквідація Гетьманщини. 1760–1830. К., 1996.

Кривошея В.В. Козацька еліта Гетьманщини. К., 2008.

Липинський В. Україна на переломі. 1657–1659: замітки до історії українського державного будівництва в XVII ст. К., 1997.

Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: у 2 т. К., 1994.

Мірчук П. Українська повстанська армія: 1942–1952. Львів, 1991.

Оглоблин О. Гетьман Іван Мазепа та його доба. К.; Л.; Нью-Йорк; Париж; Торонто, 2001.

Павленко Ю. Історія світової цивілізації. 2 вид. К., 2000. 358 с.

Ресент О.П. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К., 2003.

Русначенко А. Від імперії – до України. К., 2009.

Сас П.М. Політична культура українського суспільства (кінець XVI – перша половина XVII ст.). К., 1998.

Смолій В.А. Степанков В.С. Богдан Хмельницький. К., 2003.

Снайдер Т. Криваві землі: Європа поміж Гітлером та Сталінім: монографія / Тимоті Снайдер. - Київ: Грані-Т, 2011. - 448 с.

Таїрова-Яковлева Т. Іван Мазепа і Російська імперія: історія «зради». К., 2013.

Україна у XX столітті: Збірник документів і матеріалів (1900–2000). / Упоряд. А.Г. Слюсаренко та ін. К., 2000.

Шаповал Ю.І. Україна 20–50-х років – сторінки ненаписаної історії. К., 1993.

Шпорлюк Р. Імперія та нації: з історичного досвіду України, Росії, Польщі та Білорусі. К., 2000.

Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI–XVII ст. К., 2002.

В) Ресурси Інтернету:

[Громадський просвітницький проект «ЛІКБЕЗ. Історичний фронт»](#)

Ізборник. Історія України IX – XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації: літописи, історія, мовознавство, давня українська література, політологія, літературознавство, граматики та лексикони, історичні мапи. <http://litopys.org.ua/>.

[Козацтво XV–XXI ст. Історія українського козацтва.](#)

Локальна історія: мультимедійна онлайн-платформа. <https://localhistory.org.ua/>.

[Сайт історії Києва.](#)

[Відлуння віків.](#)

[Музейний простір України.](#)

Г) Англомовна література;

Andrew Wilson. The Ukrainians. Unexpected Nation. Yale Nota Bene: Yale University Press, 2002.

Bilousko O., M. Popovych M. Ukraine: Nature. Traditions. Culture. Kyiv, 2021.

Federica Leone. Kyiv: Saint-Sophia Cathedral and Related Monastic Buildings, Kyiv-Pechersk Lavra. <https://whc.unesco.org/en/list/527>.

Magocsi P.R. A History of Ukraine. Seattle, Wash.: Univ. of Washington Press, 1996. 2010.

Subtelny O. Ukraine: A History. Toronto: 1995. <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/11408/file.pdf>.

The people of Ukraine and Ukrainians abroad. Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), hosted by the Canadian Institute of Ukrainian

Studies. <http://encyclopediaofukraine.com/People.asp>.

Toynbee, A.J. Civilization on Trial. Oxford University Press, New York, 1948.

Ukrainian culture. Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), hosted by the Canadian Institute of Ukrainian Studies. <http://encyclopediaofukraine.com/Culture.asp>.

Ukrainian history. Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), hosted by the Canadian Institute of Ukrainian Studies. <http://encyclopediaofukraine.com/History.asp>.

Ukrainian land. Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), hosted by the Canadian Institute of Ukrainian Studies. <http://encyclopediaofukraine.com/Land.asp>.

Ukrainian art and architecture. Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), hosted by the Canadian Institute of Ukrainian Studies. <http://encyclopediaofukraine.com/Art.asp>.

Ukrainian literature. Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), hosted by the Canadian Institute of Ukrainian Studies. <http://encyclopediaofukraine.com/Literature.asp>.